

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לנצל ולהדפיס בלי רשות בכתב

איש לרעהו

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש טז כסלו תש"פ: הדלקת נרות: ירושלים 4:01 תל-אביב: 4:15 חיפה 4:04 מוצאי שבת: ירושלים: 5:16 תל-אביב: 5:18 חיפה: 5:15 ר"ת: 5:53

פרשת וישלח

הרחק מחבר רע

להרחיק הבנים והתלמידים מחברים רעים העלולים להשפיע עליהם לרעה!

נלמד מהפסוק: "הצילני נא מיד אחי מיד עשיו" (פרק לב-יב)

מבאר הגאון רבי יוסף דב הלוי סולובייצ'יק זצ"ל (בספרו בית הלוי) כי יעקב אבינו התירא משני הדברים: גם מפני שפיכות דמים – אם ילחם נגדו, וגם מפני התקרבות יתירה של עשו – אם יכרות עמו ברית שלום. ומכיון ש"גדול המחטיאו יותר מן ההורגו" ביקש קודם כל: "הצילני נא מיד אחי" – מפני אחוותו של זה. ורק אחר כך "מיד עשיו". שכן הפחד שצריך להיות מ"עשו" הוא בראש ובראשונה כאשר הוא "אחי" – כשיש עמו קשרי ידידות ואחוה, וככל שיותר נרחק מאחותו של עשו ונקיים "ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי", כן תקטן הסכנה ממנו...

במכתב (מוצש"ק בראשית תשי"ב) סיפר הגרא"א דסלר זצ"ל על שיחה שקיים עם החזון איש, ובה שמע דעתו נגד לימודי חול לצעירים המתעתדים ללמוד בישיבות, גם אם הדבר יעשה על חשבון שעות המנוחה. וכך כתב:

אזכיר מה שעלה במצודתי היום בדברי עם החזון איש, בענין לימודים חיצוניים אפילו לבני תורה שבחול, ואפילו בשעות שנוהגים לנוח בהם... כי נדרש לבן תורה החפץ לעלות בתורה, שיהיה לימודו בתורה הלימוד היחיד שלו, ואז התעניינותו היא מרוכזת בתורה, משא"כ המתעניין בעוד דבר אחר..."

הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל הביא דברים שרשם הגאון רבי חיים ברלין זצ"ל בנו של הנצי"ב מוולוז'ין, מהי הסיבה שגרמה לסגירתה של "אם הישיבות" – ישיבת וואלוז'ין – (הובא בדרך אבות) וכך כתב:

"מה שהזהירני וציווה עלי מר אבא הגאון זצ"ל (הנצי"ב) קודם פטירתו (דיבר זאת ביום כ"ג מנחם אב שנת תרנ"ג בווארשא). על מה שמסר נפשו על ענין ישיבת וואלוז'ין, שלא להכניס לתוכה שום לימוד חול, ולסיבה זו נסגרה הישיבה. ומזה נחלה בחוליו אשר לא עמד ממנו. וצויה לי באזהרה שלא להסכים לענין זה בלא שום הוראת היתר בעולם."

ואמר, שהקב"ה רמז כל זה בתורה, שאמר להבדיל בין הקודש ובין החול, היינו שכל עניני חול המתערבים בקודש בלי הבדל, לא די שאין עניני לימודי חול מקבלים קדושה, אלא אף זו שעניני לימודי קודש מתקלקלים מהם. על כן לא ירע לך בני מה שהענין הזה גרם לי לצאת מן העולם, כי כדאי הוא הענין הגדול הזה למסור נפשו עליו."

הגה"צ רבי דוב יפה זצ"ל היה רגיל לעורר ולהזהיר את הבחורים: "תזהרו מלהתחבר עם חברים רעים!" כך הדריך והזהיר כל בן ישיבה ובפרט את הבחורים שעולים לישיבה קטנה או ישיבה גדולה וכך אמר להם: "כשתבואו לישיבה החדשה, תזהרו מאוד לא להתחבר לחברים רעים! תחשבו היטב היטב לפני שאתם מתחברים עם חבר. ואם יש לכם ספק, תחששו ותתרחקו!"

והיה אומר: חבר רע אין זה בדווקא שמצד עצמו הוא רע. יכול להיות שמצד עצמו הוא בחור טוב. אבל החברות עמו היא לא טובה. וזה מה שאנו כופלים בתפלה: "ותצילנו מאדם רע ומחבר רע" שיש פעמים שהחבר מצד עצמו הוא רע, וזהו "אדם רע". אך יש פעמים שרק החברות עמו רעה, וזהו "חבר רע". וכגון בחור שמחמתו הוא הולך לישון מאוחר בלילה, יכול להיות שהבחור בעצמו הוא טוב, אבל אם מחמת החברות עמו. הוא הולך לישון מאוחר, לא כדאי להיות החבר שלו.

"אם אין דעת – הבדלה מניין?"

נזדמן לו לחפץ חיים פעמים רבות - לרגל הוצאתם לאור של ספריו הרבים - לבקר אצל הצנזור הראשי מטעם הצאר הרוסי, שהיה "משכיל" יהודי רחוק מתורה ומצוות.

פעם, תוך כדי שיחה, נפלט מפיו של החפץ חיים המשפט: "הגויים להבדיל..." ביטוי זה הוציא את ה"צנזור" מכליו: "אין שום 'להבדיל', כל בני אדם שוים הם!" העיר ברוגז.

השיב לו החפץ חיים: "ומה בידי לעשות, והלא מקרא מלא הוא בתורה 'ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי' מקרא זה לא אני כתבתי! והלא במקרא גם הצדוקים מודים..."

לא נחה דעתו של הצנזור והוא השיב בחמת זעם: "הדברים אמורים בגויים הקדמונים, שהיו עובדי אלילים. אך לא על הגויים שבזמננו."

דחה החפץ חיים את טענתו של אותו "צנזור", ובנעימות ציטט פסוק נוסף מן המקרא: "והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ" (שמות יט-ה). אין זה אלא במדת היושר, שכן הרי היהודים מסרו נפשם למען אמונתם. הם החזיקו בתורה בשעה שהגויים אף לא אבו להציץ בה, ולא עוד אלא שעיניו ורדפו את לומדיה."

ולמקורביו הוסיף הח"ח ואמר: לך והסבר לרשעים את משמעותו של המושג "להבדיל". אומרים חז"ל: "אם אין דעה הבדלה מניין" (ירושלמי ברכות - ה, ב) - אם אין בהם דעה של תורה, הכיצד יתפסו את המושג "להבדיל".

ט"א - קדושים

לשמוח בחלקו שחננו הבורא ולא להתאוות ליותר מהנצרך לו!

נלמד מהפסוק: "כי חנני אלוקים וכי יש לי כל" (פרק לג-יא)

ומפרש הכלי יקר: כי דרך הצדיקים אפילו שיש מעט בידם, מסתפקים בו ושמים בחלקם, ונראה כאילו יש להם כל, אבל עשו אמר "יש לי רב", כי הרשעים אעפ"י שיש להם כל כסף וזהב שבעולם, מכל מקום נראה להם שעדיין הם חסרים. ואמנם, יש להם רב אבל לא כל צרכם, כי "יש בידו מנה רוצה מאתיים"...

בספר "אוהב ישראל" (פר' שמיני ד"ה זאת החיה) כתב: "באמת אם האדם עובד את השי"ת באמת, בכלל לבבו ורצונו הטוב, אז אינו חסר לו כלום. ונקשר הרצון שלו במדת "כל" כמו שכתוב באברהם אבינו ע"ה "והב' ברך את אברהם בכל", שנתקשר במדת "כל" בחינת צדיק, הוא מדת ההסתפקות, ואז אינו חסר שום דבר.

אבל אם האדם אינו עובד השי"ת בכל לבו עבודה תמה, הגם שמקבל שפע טוב מהשי"ת, הוא רק בדרך פרס - לשון חתיכה על דרך "פרסת מלכותך" (דניאל ה'-כח, ובפירש"י "נשברה מלכותך"), והוא חסר מכל, כי אין לו עדיין מדת ההסתפקות. ועיקר עבודת האדם השלם צריך להיות כל כך, עד שיהא קשור במדת "כל".

לפי"ז מבאר את מה שאמרו חז"ל (ובאבות פ"א מ"ב): "אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס" - היינו על מנת לקבל "פרס" - שהוא דבר פרוס - חצי דבר, כי הגם שנותן לו השי"ת שפע טוב ואינו מקפח שכרו, עם כל זה אינו נחשב בעיני האדם רק למחצה, כי אין לו מדת "כל" שהוא ההסתפקות, אלא "תהיו כעבדים... על מנת שלא לקבל פרס" כי אם לקבל את ה"כל", היינו שייכה אז למדת "כל" שהוא ההסתפקות, וזה בא על ידי עבודה השלימה של האדם, עד שנקשר במדת "כל", הכוללת כל הטובות והברכות. עכ"ד.

מאלפים דברי הש"ה הק' שכתב: "אל יהי אדם נבהל אחר הממון לבקש תחבולות איך יאסף, ואז מפריד עצמו מחיי עולם הבא הוא עסק התורה תורת אמת חיי עולם נטע בתוכינו, וציונו להגות בה יומם ולילה. אמת כי טוב תורה עם דרך ארץ, אמנם התורה תהיה עיקר..."

וכך השיב הגראי"ל שטיינמן זצ"ל לאברך ששאלו: מכיוון שדחוק בפרנסתו והציעו לו לעסוק בשיווק ד' מינים לפני סוכות ויקבל סכום יפה, האם להענות להצעה? אמר לו: "אתה חושב שכל החיים תהיה לך את הזכות ללמוד תורה מתוך הדחק? כשיהיה לך כסף כבר לא תהיה לך את הזכות הזו. אל תמהר לוותר על הזכות!"

ופעם אמר הרב שטיינמן לאחד מתלמידיו הקרובים: "האם שמת לב שבערך משנת ת"ר התמעטו גדולי תורה? ומה הסיבה? אז המציאו את החשמל. לפני כן לא היתה אפשרות לפנק את הגוף כמו היום. כיבסו אז על הנהר. בישלו על גחלים. ברגע שבא האלקטרה לעולם, נהיו נורמות חדשות בביגוד, בתרבות דיור וכו' משקיעים יותר בעוה"ז, מגדילים את ה"פרוזדור" על חשבון הקטנת ה"טרקלין".

חיי ה"פרוזדור" של החזון איש...

ידוע ומפורסם שבעל החזון איש הלך עם אותה מגבעת מיום חתונתו ועד ליומו האחרון ומעולם לא הסכים שיקנו לו מגבעת חדשה (וכך גם לא החליף חליפה ומשקפיים). פעם השאיר החזון איש בחדרו את המגבעת ויצא לזמן-מה. אחד ממקורביו ניצל את המצב והחליף לחזון איש את ה'סרט' בכובע לסרט חדש.

כשחזר החזון איש לחדר, הסתכל על הכובע ואמר: "משהו קרה לכובע, זה לא מה שהיה". מיד הבין שהחליפו לו את הסרט וביקש שיחזירו את הסרט הישן. אמרו לו שיותר יקר להחזיר את הקודם מאשר להשאיר את החדש, נתרצה והסכים.

לעיני המבקרים בביתו של החזון איש נתגלתה דלות ממש שגבלה בעניות מרודה. בחדרו עמדה מיטת ברזל ועליה מזרן שבעצם הוא לא היה אלא שק גדוש תבן. שולחן עץ קטן שעליו נערמו כמה ספרים. לצידו כמה כסאות שצבען דהה וכן שרפרף.

אחד ממכריו של החזון איש שמו ר' שמעון טפלו (שנשא את קרובת אשתו) היה "רפד" במקצועו. יום אחד הביא לביתו של החזון איש מזרן מעשה ידיו עשוי צמר גפן. ויהי אך יצא החזון איש מחדרו, מיהר הלה והחליף את "שק התבן" המעוך, במזרן החדש.

כשנכנס החזון איש לחדר וראה את המזרן ואת עושהו, חייד לעומתו ואמר: "מזרן מעולה. מעשה ידיו להתפאר. בעל מקצוע מעולה אתה". נשכב החזון איש על המזרן מתוך הנאה מופגנת. לא עברו אלא רגעים ספורים והוא קם. התיישב על שולי המיטה. שוב הפליג במעלת המזרן ואמר: "נהנתי דיי מן המזרן מעשה ידיו. יישר כח. קעת כל אחד יקח את שלו"..." וחזר החזון איש לשכב על "שק הקש" כשגמרא קטנה מונחת פתוחה לפניו.

הלמות עמלים - ח"א

מסתפק במועט...

הנהגתו של הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל היתה כה בצומצום בלא שום מותרות עד שפעם לאחר שחתם 'תנאים' לאחד מילדיו, נבהלו המחונתנים לראות את גודל פשטות אורח חיי המשפחה בצפיפות וצמצום וביטלו את השידוך! מאז היה מקפיד לברר בשידוכי בניו ובנותיו, האם הצד השני מודע ומעריך דרך זו של ההסתפקות במועט.

הריהוט בביתו של רבי אריה היה דל ולא הסכים להחליפו בחדש. אפילו תנור חימום שנקנה עבורו לחמם את הבית בקור הירושלמי המקפיא, נמסר לאחת השכנות ש"בוודאי זקוקה לזה".

מספר נינו: שמעתי מאדם שהתלוה לרבי אריה בדרכו, שכאשר עברו ליד דוכן "פיס" אמר רבי אריה: "אנשים קונים כרטיס פיס אבל אני לא מוכן לקבל על אף שמציעים לי". שאל אותו בן לווייתו: מה פירוש "מציעים"?

השיב רבי אריה: "יש אנשים שרוצים לשתף אותי בכרטיס, בתור "סגולה" שהם יקנו, וכשהכרטיס יעלה בגורל, ישתפו אותי בזכיה. ומקוים שמחמת כך, הכרטיס שיקנו יעלה בגורל". שאלו בן לווייתו: "מדוע אם כן הרב מתנגד? הרי לא נדרשת שום הוצאה כספית, רק רווח יכול לצאת מכך?"

השיב לו רבי אריה: "אני כבר זקן ואינני צריך בשביל עצמי יש לי די הותר. אלא מה, אם יהיה לי כסף אוכל לתת לצאצאי. הלא אם הקב"ה רוצה שיהיה להם, הוא לא צריך לתת לי כדי שאני אתן להם. הוא יכול לתת להם ישירות, והוא יודע כיצד".

דרך אבות

מעשה ב"נברשת"...

סיפר הגאון רבי אהרן פישר שליט"א: כאשר אביו הגאון רבי ישראל יעקב פישר זצ"ל עבר דירה משכונת "בית ישראל" ל"בתי הורודנא" החליטו גיסיו לשמחו במתנה, וקנו לביתו "נברשת" מפוארת, נוצצת ומרחיבת דעת בת ששה קנים.

כשחזר רבי ישראל יעקב מתלמודו וראה את ה"נברשת", התפלא מאוד ושאל מאי האי? אמרו לו כי זו מתנה מגיסיו לרגל כניסתו לדירה החדשה.

הוא מיד הביע הסתייגות וביקש להוציא את ה"לוקסוס" הזה מביתו. ולהחזירו בתודה ובדרך מכובדת לנותניו. הלכו בני הבית והחליפו ב"נברשת" פשוטה יותר, בעלת שלושה קנים בלבד...

כשחזרו עם הנברשת הסכים בדוחק ובדיעבד לתלותה בביתו כדי שלא לפגוע בנותני המתנה שכל כך טרחו בשביל לגרום לו הנאה ושמחה.

רועה ישראל ח"ב

ליטול עצה מזקני הדור -

חכמי התורה קודם כל פעולה חשובה וגורלית!

נלמד מהפסוק: ויקחו שני בני יעקב (פרק לד-כח)

וכתב רש"י (מהמד"ר): "בניו היו ואעפ"כ נהגו עצמן שמעו ולוי כשאר אנשים שאינם בניו. שלא נטלו עצה ממנו". עכ"ל. ומסתבר שהיה עליהם ליטול עצה מיעקב לא רק מחמת שהוא אביהם, אלא גם מצד היותו זקן שקנה חכמה, כדברי חז"ל (במד"ר שמות-ג): לעולם זקנים מעמידין את ישראל. אימתי ישראל עומדין? כשיש להם זקנים שכל מי שנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל". ואמרו חז"ל (קידושין לב): אין זקן אלא מי שקנה חכמה. "צורך העצה גדולה היא עד מאוד" - כתב המאירי בפרושו למשלי (טו-כג) - "כי לפעמים יזדמן שהצליח האדם באיזה ענין, ויחשוב שאם יעשה עתה גם כן יצליח בה, ויחטא בזה לפעמים. כי העתים אינם שוים, ויצליח האדם בעת מן העתים בענין אחד שיפסיד בו בזמן אחר... ולכן צריך האדם להתייעץ תמיד עם הזקנים אשר עברו עליהם נסיונות הימים - בישישים חכמה.

על השאלה מדוע עצתם של חכמי התורה נכונה ומוצלחת יותר משל כל אדם אחר? משיב הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל (בספרו אור לציון - מדות קפ) ומונה לכך שתי סיבות: א) שיקול הדעת שלהם נכונה ואמיתית, והואיל ולמדו הרבה תורה, יש להם שיקול דעת של תורה.

ב) ע"י התורה שלמדו, וע"י האמונה התמימה שמאמינים בהם האנשים, יש להם סיעתא דשמיא, שהקב"ה מנחה אותם בדרך הנכונה ושם בפיהם את העצה הטובה לשואל. ויש לאדם לשאול רק את התלמיד חכם הראוי ואז יקויים בו "כל הנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל".

נמצאנו למדים, שאף אם נדמה לנו שעצתו של החכם תמוהה ואינה מתיישבת עם דרך הטבע. עלינו לדעת כי רואה הוא מה שאין אנו יכולים לראות, ובנוסף יש לו את הסייאת דשמיא להצליח בעצתו.

ומובא בשם הגרי"מ פיינשטיין זצ"ל שאמר דוגמא לכך מעצתו של יוסף הצדיק במצרים, לקבוץ אוכל שבע שני השובע ולשמור לשבע שנות הרעב שלכאורה איך תצליח עצה זו עפ"י דרך הטבע, וכי אפשר להחזיק ולשמור מזון מספר שנים? (וכמו שאכן אירע שנרקה תבואת המצריים) למרות זאת קיבל פרעה את עצתו, ובנימוק שיוסף הוא "איש אשר רוח אלוקים בו" ויש לו סיעתא דשמיא, וממילא מובטחת הצלחתו.

והוסיף הגרי"מ פיינשטיין לספר: מעשה שאירע באסיפה של "ועד הישיבות" בפולין, שנמנו וגמרו, עפ"י הצעתו של החפץ חיים, לערוך "מגבית חרום" להצלחת הישיבות ע"י שיצאו משולחים לגבות מכל אדם שני דולר בשנה בשביל הישיבות. והעיר על כך הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל באזני רבי יחיאל מיכל, כי בדרך טבעית ישנם מספר סיבות שרעיון זה אמור לא להצליח. ואולם, הוסיף רבי איסר זלמן, מכיון שהיה זה רעיון של החפץ חיים אשר רוח אלוקים בו, אזי אין מה לחשוש ובוודאי שתהיה הצלחה.

חכם עדיף מנביא...

סיפר הגאון רבי ראובן שרבאני שליט"א: אשה שהיתה מעוברת נפגעה בתאונת דרכים רח"ל. היא הובהלה לבית חולים. ערכו בדיקת "אולטרה-סאונד" וקבעו שהעובר מת. וצריכה בעקבות זאת לעבור טיפול מיוחד. טיפול שנדרשה לו הסכמת הבעל. הבעל השהה את הסכמתו עד שהתייעץ עם הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל וישמע חוות דעתו.

תשובתו של רבי בן ציון היתה נחרצת: "העובר חי!" ושלא יעשו שום טיפול. הרופאים לעגו. הבעל שסרב לחתום על הסכמתו, בהתאם להוראת רבי בן ציון, זכה לקיתונות של בוז ולתחזיות שחורות מפי הרופאים בגלל תוצאות התקשורת. כעבור יומיים נאלצו הרופאים להודות בטעותם. התברר שהעובר חי. רבי בן ציון היה הסנדק.

וסיפר הגאון רבי אליהו שליט"א בנו של רבי בן ציון: יום אחד הגיעה אשה בוכיה, שבורה ורצוצה. עולמה חרב עליה. בבדיקת "אולטרה-סאונד" גילו הרופאים שהא מעוברת בתינוק בעל שלוש רגלים! היא פכרה ידיה ביאוש "מה תעשה?"

לתדהמתה חייד רבי בן ציון ואמר: "רק שלוש רגלים גילו? מדוע לא גילו את הרגל הרביעית?" נבהלה האשה: "אבוי, עומדת היא ללדת "מרבח רגלים"! יש ארבע רגלים!" נזדעקה.

"אכן כן", אישר רבי בן ציון, והוסיף לברך: "תלדי לחיים טובים ולשלום!" סוף דבר, ילדה תאומים בריאים ושלמים...

יגילו במלכם

ונהנין ממנו עצה ותושיה...

סיפר רבי שלמה שטרייכר שליט"א, משומעי שיעורו של הגרי"ש אלישיב זצ"ל (בראיון עמו): "אשה מבנות משפחתנו שהיתה אלמנה ל"ע, עמדה לפני רכישת דירה בעיר קרית ספר. היה זה בימים בהם נחתם עוד הסכם של החזרת (או נתינת) שטחים, והאשה חששה שמא דירתה נמצאת בשטח שעוד יוחזר. היא ביקשה ממני לשאול את הרב אלישיב עצה מה לעשות.

הרב אלישיב השיב לי בחייד: "את השאלה הזו צריכים לשאול את הרמטכ"ל..." אלא שאותה אשה שלא ידעה מה לעשות ביקשה ממני שוב ושוב לשאול את דעתו של הרב אלישיב ולקבל תשובה ברורה.

הצעתי שוב את השאלה והסברתי לו שהשאלה היא עבור אשה אלמנה שרוצה לקנות דירה ואינה יודעת כיצד לנהוג. או-אז אמר לי הרב אלישיב את הדברים הבאים: "עייסקת רכישת הדירה הזו שרוצה האלמנה, לא תצא לפועל... אבל לעצם השאלה האם לקנות דירה בקרית ספר, דע לך שאם יחזירו שטחים, אז את ירושלים יחזירו לפני מודיעין עילית..."

לפי הבנתי, ראיתי בזה ברכת הדרך והמלצתי לאשה לחתום חוזה. אלא שהתברר שכדברי הרב אלישיב כן היה. העייסקה לא יצאה לפועל משום שהמוכר חזר בו ברגע האחרון והדירה לא נמכרה. איך ידע זאת? אינני יודע.

הלמות עמלים - ח"א

עצתו כדבר האורים...

מעשה שאירע לא מכבר אצל הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א: יהודי שבתו הגיעה לפרקה והמתנה זמן רב לזיווגה, קיבל הצעה על בחור שלפי כל הבריורים היה נשמע שמדובר בבחור מצויין שאליו שאפו הוא ובתו. שני הצדדים היו מרוצים. אך מעט לפני מסיבת האירוסין ניגש אבי הבת לקבל את ברכתו של רבי חיים לשידוך.

הוא סיפר לרבי חיים שבתו עומדת זה זמן רב בשידוכים, ואחר חיפושים רבים מצאו סוף סוף את השידוך הראוי, ורוצה לקבל ברכה שהזיווג יעלה יפה, בין השאר סיפר האיש לתומו שהבחור אמר שאצלם בבית לא נוהגים לזמר זמירות בסעודות השבת. מיד כששמע זאת רב חיים, פסק בהחלטיות נחרצת: "לא לעשות את השידוך!"

האיש יצא מבית רבי חיים בפחי נפש ובשברון לב. מגודל צערו הרגיש שאפסו כוחותיו, עד שחברו שהיה לצדו הוצרך לתמוך בו. והם החליטו לחזור שוב לרבי חיים, שמא לא הבין ובטעות אמר דברו. כשחזר שוב אבי הבת על הצעת השידוך. אמר לו רבי חיים: "הרי כבר אמרתי לך לא לעשות את השידוך!"

בעוד הוא בדרך מביתו של רבי חיים פגש אבי הבת את אחד השכנים של הבחור, אליו התקשר לפני זמן, ושמע ממנו חוות דעת חיובית על הבחור המדובר. התנצל השכן על שלא יכל באותה שעה להשיב את כל האמת על שאלתו (כי לא רצה שישמעו) אבל עכשיו יכול לדבר, ורוצה לגלות לו את האמת על הבחור, שהוא מושחת כולו רח"ל, ויש להתרחק ממנו...

עפ"י "בדידי הוי עובדא"

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו - סיפורים בני זמננו

הפתרון: שינוי-גישה! / הרב נפתלי וינברג

זכות, שמא הייתה זו אכן שיחה דחופה, אבל הטרידה אותי השאלה למה במרכז בית הכנסת, ליד הבימה? תעשו את זה בחוץ!

ומה קרה בסוף עם הנכבדים הללו? אחד מהם - עשיר גדול - ירד מנכסיו, והשני ירד מהארץ.

על כולנו להיזהר בכבוד בית הכנסת, ובפרט אנשים שיש להם השפעה חברתית, שעשויים להיתפס חלילה בתחום זה כחוטאים ומחטיאים את הרבים. השורה הבאה צריכה להיכתב במירב הזהירות, דמויות המהוות דוגמא לציבור צריכות להיזהר פי מאה בענין זה, שהלוא הן מהוות דוגמא לכלל.

מספר פעמים ביום אנו מבקשים על הגאולה, ועל בנין בית המקדש. אבל **הזוהר הק'** (פר' תרומה, כדאי לעיין במקור - דברים נוראים) אומר מפורשות שנהיגת קלות ראש בבית הכנסת גורמת אריכות הגלות. אז האם ייתכן לבוא לבית הכנסת ולבקש "שיבנה בית המקדש במהרה בימינו" ותוך-כדי לעשות את ההפך הגמור?

* * *

לא נצא ידי חובה ב"התעוררות" גרידא. עלינו לבחון את מעשינו בתחום זה, ולכוון אותם אל הכיוון הנכון. הבה נבחן כמה עצות מועילות של פעולות - חלקן חיצוניות - המסוגלות לעורר את הפנימיות:

(1) הכנה. כבר כאשר יוצאים מהבית כדאי לחשוב לאן הולכים. מחשבות בנוסח "אני הולך להיפגש עם השכינה", או "עוד מעט אכנס למקום שהוא מחוץ לתחום שלי. בית אלוקים!"

(2) זריזות. כאשר קרבים יותר לבית הכנסת, לזרז את הצעדים וללכת קצת במהירות (הדבר אף נזכר בספרי הפוסקים). והכיצד לא אזדרז? הוא אני כבר משתוקק לעמוד מול השכינה! זה לא מובן מאליו, לא כולם זוכים לכך!

(3) הכניסה. לא "מתפרצים" פנימה. אם מדובר בתפילת שחרית אזי מניחים תפילין לכתחילה בטרם צאתך מהבית או בדיעבד לפני הכניסה לבית הכנסת (שו"ע או"ח סי' כ"ה סעי' ג' ובמשנה ברורה). לקראת הדלת הפנימית של היכל ביהכ"ס עוצרים ואומרים "בבית אלוקים **נהלך ברגש**", מתקרבים לפתח עצמו באימה וביראה ואומרים "זאני ברוב חסדך" וכו'. אה! יש לי הזכות להיכנס לכאן, לעמוד מול הבורא-עולם ולשבח אותו! כמה אנשים לא זוכים לכך!

בצורת גישה זו מאבדת השהות בבית הכנסת את ה"יומיומיות" שלה. אלא הופכת להיות בכל פעם מחדש חוויה רוחנית חדשה!

כמובן שאם זו צורת הכניסה לבית הכנסת, אזי מאבדים כל חשק לדבר שם שיחת-חולין... (כדאי לשנן תמיד: שיחת חולין במקום קדוש אסור והוא גם חילול ה').

באופן זה גם היציאה מבית הכנסת תהיה אחרת לגמרי. עם הפנים לכיוון ארון-הקודש ולא עם הגב, כשהשפתיים ממלמלות "מודה אני לפניך ששמתי חלקי... והלב מלא שמחה על מאות, ואלפי המצוות, שהתווספו. וכך כל היום הוא יום אחר!

אין ספק שכל מי שיקבל על עצמו גישה זו, יחוש התרוממות ודבקות בשכינה. כל התפילה שלו תתהפך לרמה אחרת לגמרי, ובוודאי שגם תהיה מקובלת יותר.

מצוה גדולה לפרסם הדברים בין המשפחה הידידים, ובפרט אבות לילדיהם ומלמדים לתלמידיהם "ותן בליבנו בינה להבין ולהשכיל לשמור ולעשות ולקיים... באהבה!"

ישנה שאלה עתיקה, מדוע בטמפלים של הרפורמים והקונסרבטיבים, מתנהלים הטקסים בשקט מופתי ובסדר מעורר רושם. ואילו - להבדיל אלפי הבדלות - אצלנו... עדיף לא לפרט.

ההסבר הוא פשוט ואמיתי: כאשר מקום התפילה הוא עבורך מקום זר, אצלו אתה מבקר פעם בשנה וכדומה, ברור שההתנהגות הטקסית בהתאם. אבל אדם בבית שלו, מתנהג בטבעיות. ובבית אין טקסים, ואין שקט מופתי, ולא סדרים מעוררי רושם, אלא החיים הטבעיים כמות שהם!

* * *

בוודאי שההסבר נכון אבל רק ביחס לרפורמים - לא ביחס לעצמנו!

ביחס לעצמנו אסור לנו לשכוח שבית הכנסת ובית המדרש אינו הבית שלנו - כי אם בית השם!

המקום הכי קדוש הקיים בעולמנו, ואשר אותו אנו מסוגלים להעלות על הדעת, הוא בית המקדש. אדם יכול לשבת מול ציור המקדש המודפס במסכת מידות, ולדמיין כיצד הוא צועד עקב בצד אגודל במקום הקדוש הזה.

אבל בוא נמשיך שלב קדימה: אם אדם יגיע לבית המקדש שלוש פעמים ביום, האם גם אז יתעוררו בליבו אותן רגשות נעלים והוא יתנהג בהתאם?

האמת הכאובה היא שכח ההרגל יותר חזק מהכל, ועד מהרה ימצא האדם שהתנהגותו במקום שונה לחלוטין ממה שהייתה תחילה.

נשמע לכם רק תיאוריה?

הא ראייה: כיצד מתנהג אדם בימינו כאשר הוא מגיע לשריד בית מקדשנו בפעם הראשונה - וכיצד נראים הביקורים הבאים!?

מסתבר שמרוב ביקורים בבית המקדש, הייתה האווירה שם - חס וחלילה - עשויה להיות דומה לאווירה שקיימת לפעמים בכותל המערבי.

איך הגענו לנושא הזה?

לאחרונה התפרסם כאן מאמר בנוגע לשיחה בבית הכנסת. המאמר עורר הדים, וקוראים לא מעטים פנו וביקשו: המשיכו לעורר בנושא הקריטי הזה!

וכבר פירטנו באותו מאמר, אודות ההקשר שבין נושא זה לנושא בין אדם לחברו בו מתמקד בדרך-כלל העלון.

* * *

היתכן שבית הכנסת יהפוך למוקד למפגש-חברים? האם מותר לחשוד שישנם כאלה שמה שממריץ אותם להגיע לבית הכנסת זו החברה ולא התפילה? האם מטרת ההגעה למקום איננה כדי לפגוש את הקב"ה אלא כדי לפגוש את פלוני?

ופתאום צץ לו בראש זיכרון רחוק: בליל שבת אחת, הבחנת, וכל המתפללים הבחינו, בשני "נכבדים" עומדים ומשוחחים. נו, משוחחים זו מילה מכובדת מידי. מפטפטים! זה התנהל אמנם בשקט, אבל מפטפטים!

זה התחיל ב'לכו נרננה' נמשך ב'לכה דודי' וגם לא הסתיים ב'ברכו'. הם פטפטו את עצמם לדעת עד לאחר 'שמונה-עשרה', 'ויכולו', ו'עלינו-לשבח'. התנהגותם הייתה פלאית בעיני, הייתכן? הקב"ה והשבת ימתינו בצד עד שהם יסיימו דנתי אותם לכך-

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il